

Toen ik alle dingen zag

Van Jacob Groot verschenen bij De Harmonie

POËZIE

Net Als Vroeger

Uit De Diepten

Op Komst

Leeg

De Droom Van Het Denken

Topgeluk

Losse Schuur

Natuurlijke Liefde

Zij Is Er

Heerlijkheid Van Luchtmetaal

Lofzang

Divina Noir

Nieuwe Zon

PROZA

De Verzoening

Gelukkige Lippen

Billy Doper

Adam Seconde

Geloof In Mij

JACOB GROOT

toen ik
alle dingen
zag

reis door de tijd van de provincie

EEN REPORTAGE

Uitgeverij De Harmonie, Amsterdam

i'm just going over Jordan, i'm just going over home

THE WAYFARING STRANGER

ik zag de nacht en de gelijktijdige dag

JORGE LUIS BORGES / DE ALEPH

van vaste duisternissen ik laat mij een lied zingen

LUCEBERT / VAN DE AFGROOND EN DE LUCHTMENS

voor mijn reisgenoten
Jorge Luis Borges en Herman Gorter

PROLOOG *(uitnodiging voor de reis)*

Ik kom uit Noord-Holland. De atlas weet waar het ligt, want het heeft met mensenhand getekende grenzen. Maar waar ligt het in mij? Dat gaan we opzoeken.

Maak ik een pelgrimage? Ik zal meanderen in een oceaan van ruimte en tijd. Ook volg ik het spoor van de samenleving, maar ik vermijd daarbij niets, geen steen des aanstoots, geen omen, geen litteken. De wind mag vals zijn, de lichtval cru, de lucht toxisch. Ik spaar me niet.

En u verteller? U vindt dat we in wezen alles moeten kunnen zien, zelfs als het achter een koppig wolkendek verborgen ligt? Maar belangrijker is dan toch de vraag of u het zaakje voor ons opklaart?

Dat laatste is natuurlijk ook uw opdracht, dus kwijt u zich vanzelfsprekend van die taak, al dient u zich eerst nog voor te bereiden. Of bent u er al vandoor en markeert u alleen het startpunt?

EERSTE BOEK

INTOCHT

i'm just going over Jordan, i'm just going over home

I

1

Op de late ochtend van een prille najaarsdag verschijn ik op de kade van het Pontplein aan de Kanaaldijk tussen IJmuiden en Velsen-Noord in tweedelig zwart pak, gezeten op een zeeegroene Raleigh-racefiets, die ik zorgvuldig naar de linkerzijde van de voor het pontveer bedoelde aanlegsteiger stuur, waarna ik, nog steeds in het zadel, stilhoud. Mijn voeten, gestoken in sneeuwwitte gymschoenen, raken omwille van het evenwicht het licht besmeurde wegdek van beton.

Ik heb de indruk dat ik nog jong ben. Mijn lange haar lijkt gebleekt, mijn huid zonverbrand, mijn rugzak bolt van een zware vracht. Ook valt me op dat ik woorden prevel, alsof ik een toespraak voorbereid of een mantra verhaspel. Mijn ogen, tranend in het blauw van de winderige kustlucht, peilen beurtelings de verte en het pontveer aan de overkant. Het schip verpoost roerloos.

Langzaam word ik omringd. We wachten samen. Wat heb ik bij me? Mijn rugzak draagt een bijbel, een koran en een misjna. Voorts, stukken lichter, een grip-

zakje vage pillen, een appel en wat muntgeld. Geen smartphone. Geen horloge. Geen pompje. Geen slot. Ik navigeer op eigen kracht. Daarnaast ken ik de wegen.

De pauze valt me zwaar. Opeens voel ik me slaperig worden, ik moet het stuur vastgrijpen om niet te vallen. Het komt ook door de atmosfeer, een mengsel van zout en cokes in de zwaveldamp van een reusachtige lucifer, die me bijna verplicht een sigaret op te steken. Tegelijk ontstaat er opwinding op het terras van Bastiaans Friture, pal naast de steiger. Kinderen omsingelen een flamboyante figuur in een sneeuwwit overhemd, een cilinderhoed over de wilde blonde lokken. Hij springt omhoog en verdwijnt, waarna hij, pardoes uit de lucht gevallen, weer in de kring verschijnt. Iedereen kijkt. De kinderen gillen. Volgens mij is het de beroemde illusionist Hans Klok.

Woelen zijn vingers door mijn haar? Een hand glijdt onder mijn colbert, tot mijn verbazing komt er een zakmes tevoorschijn. Vlak voor mijn mond klapt het open, het lemmet glijdt tussen mijn lippen naar mijn tong, waarvan het puntje wordt afgehakt.

Bloed stroomt over de kant in het kanaal, dat rood begint te kleuren. Met fiets en al val ik voorover, maar ik blijf op het water in het zadel, terwijl mijn pedalen als schoepen malen, en ik gezwind word weggevaren, doodsbleek, mijn eigen passagier, de sluizen door, het zeegat uit.

2

Kunstje van Klok? Soms verzin je dingen na een inspanning. Ik jakkerde zojuist van Haarlem, waar ik arriveerde per trein. Bovendien sta ik aan de start, alles is mogelijk. Ik ben nog denkbeeldig. Zo kan ik, balancerend aan de rand van de kade, voor een freak worden gehouden, of voor een komiek op weg naar een pretpark, of voor hetzelfde geld, en dat zou me buitengewoon zijn bevallen, voor een man met een missie. Of dat laatste ook werkelijk het geval is kan niemand nog zeggen. Zelfs ik niet, juist wanneer ik mocht willen dat het waar was, en ik het zou geloven, al hoeft dat laatste niet eens. Want in wezen weet ik het.

3

Onder de grootscheepse lucht zwoegt intussen de staalfabriek. Herculisch torent de ijzerwinkel, naar alle kanten vertakt in filialen, bedekt met ovens en pijpen, rechtstandig in het luchtruim gestoken. Optisch monstrum, toomt het de kust. Alles buigt zo te zien voor de gemachtigde met de naam *Tata Steel*, het water, de lucht, de sluizen, het veer aan gene zijde, IJmuiden zelf, daarbij opgeteld, voor zover op het Pontplein zichtbaar, het dorp Velsen en de kleine stad Beverwijk, het geheel een enclave waarvan de kolos naast de geur ook grotendeels de kleur, couleur locale genoemd, bepaalt. Een opsomming van zijn onderdelen kan geen recht doen aan de furie van zijn bedrijvigheid, noch zal een inventarisatie van de cosmetiek ter beteugeling van zaksel, gas, roet, droes, drobbel en

fijnstof een schatting kunnen opleveren van zijn be-
vlekking.

Daarom kost het me geen enkele moeite me voor te stellen dat ik in de limbo ben beland, op het punt sta de Styx over te steken, en om verder te kunnen, via de hel naar het paradijs om zo te zeggen, het purgatorium van Tata moet trotseren, een waar vagevuur, dat me ten slotte gelijk met de uitstoot in de genoemde polis zal doen belanden, van waaruit ik half gehavend maar wie weet ook half geheeld de tocht naar het beloofde of gezochte land zal kunnen voortzetten. Is dit het schimmenrijk?

Eerst nog iets anders. Ze zeggen dat een waterloop het land doorsnijdt. Ook is het mogelijk dat een kanaal de indruk maakt van een snede. Dan is er sprake van een incisie. Het kanaal staat gelijk met een letsel, aan het land toegebracht. De nijverheid naast de monding van het kanaal kan dus als het gezwel van deze blessure worden opgevat, of als de telkens openscheurende roof erop, de etterende korst waarvan de stank het omringende weefsel bederft.

Goed onthouden. Tergend langzaam vaart de pont onze kant op. Alleen de tijd heelt blijkaar deze wonde. Hoe langer we wachten, hoe minder het rot. Kermis aan zee? Smeer van een jongensdroom in een mix met de mythe van snelheid en staal, niet zonder een dolle vonk van erotiek, die de brandstof via de neus in de bloedbaan kan doen ontvlammen? Ook de kust stookt zijn smeltkroes, de bossen geuren van chemische lust, geologisch is de diepgang van de dampkring.

Dat verklaart misschien de deemoed waarmee we wachten op de pont, die nu eindelijk aanmeert.

Want als dit een enclave behelst, dan bevind ik me, stel ik vast, in een afzonderlijke ruimte, met haar separate diepere tijdsbesef, en haar bloedeigen huisbestuur. Jongens en meisjes op scooters of fietsen, een paar ouderen, een schrale parade van schamele auto's, bemand door stille chauffeurs. Ingezetenen. Intimi van Tata's tirannie. Ze horen bij elkaar. Maar delen ze ook eigenschappen die passen in een model? Gaat het dan om de valere tint of grovere trek, gevoegd bij de onachtzame stijl, hoewel aangedikt, bekrachtigd door de tongval die weliswaar van de provincie stamt maar geëtt is door de regio? Geldt het een taal bedekt door roet, alsof hun mond met een filter spreekt en hun ogen lezen in een floers?

Als het veer weer van wal steekt - op het vuile kanaal spiegelt even weergaloos zeelicht, een asblonde stoomwolk uit de ovens blaast, begeleid door gedaver, de zon weg - schiet het me te binnen. Natuurlijk. Ze zitten in de *heavy metal scene*. (Het is de vluchtige formulering van een onbenullig inzicht, meer niet, maar toch, zo komt het me in een vlaag van saamhorigheid voor, legt het de vinger op de wonde van een dieper fatum.)

4

Eén zo'n metalen jongen, die voor me uit rijdt nadat de pont haar vracht aan de noordzijde heeft gelost, volg ik. Hij is me op een tamelijk gammele fiets

rechtsom gepasseerd, heeft me licht gesneden en gaat er vervolgens, na een gisse blik achterwaarts, als een gek vandoor. Dit wil ik me niet laten welgevalen, en al schakelend bereik ik de vaart waarmee ik hem, terwijl ik hem al nader, achter me zal laten. Maar ook hij versnelt, de panden van zijn jasje als vleugels aan zijn romp. Met een ontzagwekkende pedaal tred weet hij me voor te blijven, en er rest me niets anders dan me tijdens de drijfjacht te concentreren op de strak voorovergebogen rug, de nieuwbakken haarcoupe en het magere bekken, haast los van het zadel, waarbij ik er blijkbaar op vertrouw dat de richting die hij kiest, na de kalme Pontweg het struweel in van het fietspad naar de Duinvlietstraat, ook de mijne is, alsof hij mij voorgaat, tot de randweg in beeld komt, de drukte ooverdovend toeneemt, en we, tussen het zware vrachtverkeer door, zonder noemenswaard te vertragen, hij nog steeds aan de leiding, na een wirwar van bochten vlak na elkaar op de Velsersweg verschijnen, om, met Beverwijk nu nabij, het Park Scheybeeck langs zij, opnieuw te versnellen, hoewel ik inmiddels buiten adem ben geraakt, en me af begin te vragen waar dit in 's hemelsnaam goed voor is omdat ik nog een hele dag te gaan heb, als ik zie, juist op het moment dat ik op wil geven, dat hij links afslaat, een pad naar het binnenste van het park neemt en uit zicht verdwijnt, waarna ik hem onmiddellijk mis. Vervolgens minder ik vaart en kom niet ver van het station langs de rand van het trottoir tot stilstand, in de veronderstelling dat ook de nagejaagde jongen, tenzij hij zich gedeisd houdt om